

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

О тогорічній штатній підпорі найстаршых пореволючных русиньских періодік на Словакії ся уж писало на сторінках *Народных новинок* ч. 7/2011. Подля тогорічного рішіня Уряду влади СР, по 20 роках видаваня *Народных новинок* (выходять од року 1991) з первістного тыжденника бы ся мали змінити на обчисник – в тім ліпшій припадї, або просто перестати выходити. Тото саме ся тыкать і двоймісячника – часопису *Русин* (1990). З того сьме

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

выдедуковали, же на Словакії по 22 роках од „ніжної“ революції (1989) комусь зась зачинать вадити плураліта поглядів як неоддумный фактор фунгваня так демократічного політичного режіму, як і конштруктивного розвоа каждой громады в нім. Нелем мы конштатуеме, же вываженость поглядів, їх аналітичну інтерпретацію і підложену аргументацію, як і плуралітне назераня на способы ефективного рішаня актуальных проблемів у русиньській громаді неперерывно ґарантують якраз найстаршы русиньскы періодіка *Народны новинкы* і часопис *Русин*, котрый поступно переріс до научно-популярного періодіка. Такого на Словакії донедавна не было, а ёго потреба назріла природно – з поступным розвоём русиньского языка, росшырёванем сфер ёго фунгваня, з формованём новой научной дісціпліны дома і в світі – карпаторусиністікы, і з прибиванём карпаторусиністів – ученых, які ся професіонално займають дакторів із сфер карпаторусиністікы. На основі дотеперь опублікованых статей од авторів з розлічных країн світа в часописі *Русин* доволіме собі конштатовати, же русиньска (і нелем русиньска) інтелігенція реґуларно выужывала і выужывать сторінкы *Русина* на публикацію ориґінальных выслідків своїх бадань

з карпаторусиністікы, што припомагать формовати автентічний, обективный образ о данім етніку і назначовати ефективно проектованя ёго будучности, як і розвивати характер самого періодіка як неформального і незалежного інформатора на тім полю.

Выходячі з повідженого, никого з нас зато не могло потішыти недавне писмо од генерального директора Секції народностных меншын Уряду влади СР Ласла Югаса, адресоване Редакції *Русин* і *Народны новинкы*. Аж в третім кварталі того року, коли было выданных уж **шість** чісел, пан Югас шефредактора інформує о тім, же в році 2011 штат підпорить *Народны новинкы* сумов 3 000 евр, т. є. выданя лем **трёх** із **дванадцятёх** чісел, а часопис *Русин* сумов 6 675 евр, т. є. заплащать за выданя лем **штырёх** із **шестёх** чісел. На жадость редакції дофінанцовати періодіка пришла од пана Югаса строга і високо формална одповідь, яка як кібы в скопированій подобі была послана каждому неуспішному жадателёви о підпору проєктів, враховано нашого інштитуту (жадали сьме о підпору трёх едукacyjnych проєктів – позн. авт.), де Ласло Югас аргументовав рішінём „русиньской одборной комісії“. Властно, тым цілу вину і одповідность за „філософію“ тогорічного розділіня штатных фінанцій як кібы зняв зо штатного орґану і зошмарив на девять людей, доволіме собі повісти переважно лаіків у сфері русиньской культуры (Осиф Гучко, Івана Сивулькова, Мілан Піліп – вшыткы троє з орґанізації *Молоды.Русины*, котра є колективным членом РОС, окрем того М. Піліп – член партії СДКУ-ДС, Алена Мінарьска – партія *Наш край*, Яна Трущінська-Сива – ЗІРС, колективный член РОС, Анна Тренченіова – Пряшівський самосправный край, Осиф Чокына і Душан Гыряк – *Мост-Нід*, Ласло Югас – УВ СР).

(Продовжіня на 2. стор.)

Важне діло – без Русиньской оброды

В августі 2011 року проходила діскузія односно створіня подля русиньской орфоґрафії назв сел, в котрых у списованю людей 1991 року ся найменше 20 % жытелів приголосило за Русинів. Проблем русиньских назв тых сел є понад 20-річний, зато треба привітати ініціативу теперішній влади СР, главно ей підпредседы про людьскы права і народностны меншыны Рудолфа Хмела, же то вирішыла зробити холем теперь, за што їй патрить вдяка вшыткых свідомых Русинів.

Як акція проходила конкретно? З ініціативы Р. Хмела спершу были створены робочі групы про окремы народностны меншыны, котры список назв у конкретных меншыновых языках мали приправити. В ґрупі про русиньску народностну меншыну робили: доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., і ПгДр. Кветослава Копорова з єдиной компетентной у тім ділі інштитуції на Словакії – Інштитуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты у Пряшові, і Інж. Ян Липиньскый як член Выбору про народностны меншыны Рады влади

СР. Робочі групы про мадярьску, ромску, русиньску і україньску народностны меншыны были створены на період од 8. августа до 30. септембра 2011 а за їх ведучого був назначеный директор одбору поставліня і прав народностных меншын Уряду влади СР Ладіслав Буковскый. Перше засіданя, предметом якого была діскузія навколо означіня сел русиньской і україньской меншыны ся одбыло в Братіславі 15. августа 2011, о чім приносиме ориґінальну справу. До работы над назвами сел в русиньскім языку ся запоїли окрем высше спомянутых членів робочой групы і членовы Окресных орґанізацій Русиньской оброды на Словеньску (РОС), котры суть самостатно зареґістрованы і роблять у Свіднику і Бардеёві, конкретно Мґр. Ян Калиняк, Др. Іван Русинко і Др. Іван Бандуріч, за орґанізацію *Молоды.Русины* Інж. Мартін Караш і бывша председкыня РОС Мґр. Анна Кузмякова. Русиньска оброда як така, главно ей веджіня на челі з Владимиром Противняком ся до той акції

(Продовжіня на 2. стор.)

Тото чісло новинок

Выходить вдяка Кларі Дубскій

На мою справу, же про мізерну підпору з боку штату, перестают выходити першы пореволючны русиньскы **Народны новинкы**, як перша конкретно зареаґовала пані Клара Дубска з Прагы, передплатителька наших новинок од самого їх зачатку. Хоць пані Дубска (сестра небогого Штефана Бунґаніча із Збудьской Білой) є давно на пензії, але проявила ся як свідома Русинка, котра не хоче допустити, жебы перестали выходити ей і нашы **Народны новинкы**. Щіро ей зато дякуеме і вірїме, же буде іншпіраціов про далшых свідомых Русинів, котрым лежить на сердцю судьба **Народных новинок**.

Хто хоче підпорити видаваня НН, може на наш банковый рахунок **4012549760/7500** послати подля своїх можностей фінанчну підпору, або зо заґраніча на рахунок ч.: IBAN: **SK76 7500 0000 0040 1254 9760**, BIC: **CEKOSKBX**, на адресу банкы: ČSOB, робоčka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованый на **Rusín a Ludové noviny**, обчаньске здружіня, яке выдавать споминаны новинкы.

А. З., шефредактор

Спомин на владыку Славоміра Мікловша (1932 – 2011)

– Вмер грекокатолицькый єпіскоп Крижевацькой єпархії Славомір Мікловш ... Поґріб буде в суботу, 23. юла 2011 ... – прозвучало строго з телефона. То была інформація о кончині єпіскапа († 21. юла 2011, Новый Сад у Сербії), котрый ня высвятив за священника.

Кір Славомір Мікловш – гордый Русин і грекокатолик

Крижевацького єпіскапа ем знав барз добрі, тадь ем у 90-ых роках 20. стороча діяв як василіаньскый монах в ёго єпархії в югославській Войводині, в Сербії. Быв грекокатоликом і Русином тілом і душов. Быв гордый на своє русиньске походжіня, віру і обряд. Нераз говорив, а то і почас проповіді в Катедралнім храмі св. Іоана Крестителя в Пряшові, кідь за соціалізму высвячовав грекокатолицькых священників про ЧССР:

– *Сом Руснак и нігда ше за то не ганьбим. Таки сом ше народзел а и кебы була моя мацер циганка, так бим ю любел і почитовал, бо то моя властна мац, так и моя вира и обряд ...*

Де ся обявив, там приносил зо собов надприродный покій. Кідь вошов міджі нас, своїх священників-„панотцох“, як звык говорити, наприклад, на священницькій стрічі, (Продовжіня на 4. стор.)

• Днесь небогы: єпіскоп Славомір Мікловш при стрічі з папом римським Яном Павлом II.

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

(Продовжіня із 1. стор.)

А одповідь на вопрос, чом „одборна“ комісія ся стотожнила зо значно селективним приступом к розділїню штатных фінанцій выдїлєных про русиньску культуру, выслідком котрого суть великы диспропорції в обемі придїлєных дотацій окремым русиньским народностным субектам, репрезентуючим протилежны погляды на розвой культуры Русинів (позерай приложеноу табличку), треба глядати правї в зложїню комісії, яку характеризує непропорціоналне заступлїня членів з розлічнов оптіков поглядів.

Правда о скандалозній підпорї найстаршых русиньских періодік але наконець вышла наяво і указало ся, же з „одобранных“ фінанцій од Народных новинок і Русина штат – самособов на основі рішїня „одборной“ комісії – підпорить проект цалком нового русиньского кварталного часопису, а то таков істов сумов, як 20-річний двоймісячник Русин. Іде о часопис Світового конгресу Русинів (Голос Русина), т. є. організації, членами якої суть русиньскы організації з девятых країн світа, враховано Словакії. Новый часопис правдоподобно мав бы выповнєвати роль таку, яку даякый час повнив часопис Русин – був неофіціальним органом СКР. Праві зато, же часопис охоплює русиньску проблематику не выключно в словацькїм, але в мїджінароднім контексті, подобны „одборны“ комісії реґуларно в минулых роках нападали редакцію часопису Русин і рекомендовали не дотовати выдаваня часопису з фінанцій Словацькой републіки, аргументуючі же іде о мїджінародну організацію, а то значить, же і о мїджінародный проект, котрый бы мали підпорвати вшыткы членьскы організації СКР. Зато окліщена штатна підпора часопису з боку Міністерства культуры СР была каждорічно зъявна, призераючи очівісно на аргументацію дакотрых членів подобных комісій, як была тогорічна. Видить ся але, же од року 2011 тот аргумент уж не платить, а то лем з єдної простой причіны – бывшы критіци ся зразу стали функціонарями СКР, точніше членами Світової рады Русинів, а із змін ов гарнітуры ся „логічно“ змінила і їх політика, і логіка, і назєраня на тот істый проблем. І зразу є такий часопис уж потрібный – нелем подля думаня тогорічної „одборной“ комісії, але і штатного органу! Жебы на то штатны урядници уж забыли? Ведь на Секцію народностных меншин Уряду влады СР перешли робити тоты істы робітничкы, котры перед тым мали на старости аґенду культуры народностных меншин на Міністерстві культуры СР?!

В каждїм припадї сьме свідками новой ситуації, новой логіки і новой політики: ліквідовати „старе“, котре в нелегкых условиях поступно вызріло і выпрофіловало ся з боку жанрового, тематичного, авторьского і языкового, гарантуючі цілий час плураліту поглядів, а підпорвати „нове“ – зась лем з єдного і того істого спектра поглядів, і так одсунути „конкуренцію“ і збавити ся полемічных поглядів на сучасный розвой русиньского руху. Жебы „політика“ Секції народностных меншин Уряду влады СР ся вела в розпорї з офіціалнов політиков сучасной влады і потихы підрывала основны прїнципы демокрації, міджі якими прїнцип плураліты домінує, і як першу собі зась выбрала найменше стабільну русиньску народностну громаду?! Бо не є то по першый раз, коли штатны урядници посередництвом тзв. „одборных комісій“ ся снажать нарушувати періодичность то Народных новинок, то часопису Русин, без елементарной слухности – дати простор на обаґебу проектів їх авторам або творцям. Наспак, перманентно створюють новы або модіфікують стары критерії на зоставлєваня „одборных“ і „незалежных“ комісій, якими априорі вылучують з гры творців проектів, котры бы їх могли обаґіти найкомпетентніше, презентуючі выслідкы дотеперішнєй своєй роботы. Но з боку другого самы не вагають і ініціативно тоты критерії очівісно порушують (позерай статью ЗОЗУЛЯК, Александер: „Друһый рокус Rudolfa Chmela o likvidáciu prvých porevolučných rusínskych novín – Narodných novupok (v roku 2005 a v roku 2011)!!!“ In Народны новинки, XXI, ч. 7, 14. юла 2011), бо і мы ся стотожнюєме з поглядом, же в русиньскій культурі нїт людей, котры бы урядниками зоставлены критерії сповняли, што значить, же нияка секція, подля нас, не є способна створити будь-яку незалежну комісію. Може то урядници з УВ СР не знают, або може то аж барз добрі знают, і зато того року лем „потихы“ зачали формувати „незалежну русиньску одборну комісію“, в якій были спершу акцептованы вшыткы членове лем з єдної кошары (Русиньска оброда на Словєньску зо своїма колективныма членами – Здружіня інтелігенції Русинів Словєньска, Молоды Русини, Здружіня приятелів ТАД). Аж по „вызраджїню“ уж помалы кінчаючого і зъявно нетранспарентного процесу формованя комісії, з якого была цілено вылучена переважна часть русиньских організацій, на жадость незаступєных і неословлєных русиньских субектів до того процесу засягла політична партія Мост-Нїд, котрой номінант Рудолф Хмел є віцепремером влады СР про людьскы права і народностны меншыны, і ініціовала росшырїня комісії о двох своїх номінантів, наслідком чого первїстна комісія ся розросла із семох на девять членів. Інакше, треба повісти, же по першыраз по довгїм часї на Словакії можеме слїдовати інтересный яв, же за членів „одборной“ русиньской комісії были акцептованы членове ці номінанты мінімално аж трєх політичных партій (Наш край, Мост-Нїд, СДКУ-ДС), што тыж не свідчить бодай лем о незалежности членів комісії, бо о їх одборности на русиньску культуру ту говорити ся не дасть.

Здасть ся але, же подля Секції народностных меншин УВ СР є вшытко в найліпшїм порядку. Подля нас то але в порядку не є,

(Продовжіня на 3. стор.)

Важне діло – без Русиньской оброды

(Закінчіня з 1. стор.)

не запоїли, а чом, то ся высвітлює у писмі, котре публікуєме ниже. На тото письмо реаґовав Я. Калиняк, і тыж го публікуєме. Публікуєме і табличку з пропонуваныма назвами русиньских сел, котру 29. авґуста 2011 ведучому робочїм груп Л. Буковскому послали А. Плішкова і К. Копорова, одповідны за языковий аспект уведжєных назв. На тото дістали одповідь од ведучого 1. септембра 2011, в якій говорить: „... языково поправлену верзію будеме поважовати за пропозицію одборників у русиньскім языку на означїня в русиньскім языку сел, де жыє русиньска меншына. Матеріал буде обговорєный на засіданю Выбору про народностны

меншыны і етнічны группы Рады Влады СР про людьскы права, народностны меншыны і родову рівность почас септембра.“

Такоже першы важны крокы у ділі названя сел, в яких жыє понад 20 % жытелїв русиньской народности, в русиньскім языку были зроблены і віриме, же діло в тім місяцю буде завершєне заключным рішїнем. А пан В. Противняк і РОС ный чекають далшых 10 років, коли ся будуть брати до увагы выслідкы списованя людей із 2011 року і реалізація назв выходжаюча із 15-процентного квора жытелїв народностной меншыны, потребного на двойязычну назву села і штатных інштїтуцій у нїм.

A. 3.

Zápis z 1. stretnutia pracovnej skupiny

Dovoľujem si Vám poslať zápis z prvého stretnutia rusínskej a ukrajinskej sekcie pracovnej skupiny na vypracovanie novely nariadenia vlády č. 221/1999 Z. z., ktorá bola zriadená podpredsedom vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny.

Na prvom stretnutí rusínskej a ukrajinskej sekcie pracovnej skupiny uskutočnenom 15. augusta 2011 o 11:30 sa zúčastnili: Mária Rybáková (zástupkyňa ukrajinskej menšiny vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny), Ján Lipinský (zástupca rusínskej menšiny vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny), Ladislav Bukovszky (ÚV SR, riaditeľ odboru postavenia a práv národnostných menšín a vedúci pracovnej skupiny) a Zoltán Szalay (ÚV SR). Pán riaditeľ Bukovszky informoval prítomných o pláne činnosti pracovnej skupiny. Účastníci stretnutia si vyjasnili niektoré otázky v súvislosti s vypracovaním návrhov na označenia obcí v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Pán Lipinský oznámil, že považuje za najvhodnejšie, ak sa v prípade rusínskych označení vrátia k tradičným názvom a nebudú sa uvádzať len slovenské názvy obcí v prepise v azbuke. Pán Lipinský ďalej informoval o otázke viacerých podôb kodifikovaného rusínskeho jazyka. Účastníci stretnutia sa dohodli, že pán Lipinský túto otázku prerokuje s ďalšími členmi rusínskej sekcie pracovnej skupiny, t. j. s pani Pliškovou a pani Koporovou.

Pani Rybáková sa zoznala na starost' označenia 18 obcí obývaných ukrajinskou menšinou, v ukrajinskom jazyku.

Účastníci stretnutia sa dohodli, že pán riaditeľ Bukovszky pošle pani Rybáковой a pánovi Lipinskému pomocnú tabuľku, do ktorej budú zapisovať návrhy na označenia obcí v jazyku príslušnej menšiny aj s komentármi. Pani Rybáková a pán Lipinský pošlú svoje návrhy na e-mailovú adresu zoltan.szalay@vlada.gov.sk do 29. augusta.

V prípade, ak som niektoré body včerajšieho stretnutia neuviedol alebo som uviedol nesprávne, prosím Vás o doplnenie alebo opravu tohto zápisu.

Ďakujem a prajem Vám úspešnú prácu.

S pozdravom Mgr. Zoltán Szalay, hlavný radca
Sekcia národnostných menšín
Odbor postavenia a práv národnostných menšín
Úrad vlády SR, Nám. slobody 1
813 70 Bratislava

РУСИНЬСКА ОБРОДА НА СЛОВЕНЬСКУ RUSÍNSKA OBRODA NA SLOVENSKU

Komisia úradu vlády SR
pre spracovanie názvov obcí
za rusínsku národnostnú menšinu
na Slovensku
080 01 PREŠOV

Prešov, 22.8.2011

Vážení členovia novovytvorenej komisie.

Z dostupných internetových zdrojov sme obdržali správu, v ktorej je požadované zaujatie stanoviska k priloženým názvom obcí z roku 1991 v SR. V prvom rade vítam iniciatívu ako predseda ROS, aby boli upresnené názvy našich obcí a miest s rusínskym obyvateľstvom, a však kompletne.

Po konzultácii so spolupracovníkmi Rusínskej obrody na Slovensku zaujímam nasledujúce stanovisko :

1./ Otázka riešenia názvosloví sa začína v období, keď ešte nie sú známe výsledky sčítania obyvateľstva na Slovensku z mája tohoto roku 2011.

2./ Mám zato, že najskôr je potrebné upresniť zoznam obcí s rusínskym obyvateľstvom, v ktorých bolo dosiahnuté kôrum 15 % podľa výsledkov z posledného a predchádzajúceho sčítania v zmysle schválenej novely zákona.

3./ K súčasne predloženému návrhu sa rozprúdila diskusia, kde v názvoch vidíme viacero žiadaných upresnení, ktoré je potrebné riešiť predovšetkým so starostami a ich obecnými zástupiteľstvami na základe predloženého návrhu zo strany Vašej odbornej komisie .

(Pokračovanie na 3. strane)

РУСИНЬСКА ОБРОДА НА СЛОВЕНЬСКУ RUSÍNSKA OBRODA NA SLOVENSKU

(Dokončenie z 2. strany)

4./ Urýchľovanie riešenia takto otvorenej otázky v tomto období **nemá opodstatnenie**. Odporúčam preto komisii za rusínsku národnostnú menšinu, **aby predložila návrh na Úrad vlády SR na komplexné riešenie názvov všetkých obcí, ktoré dosiahli predpísané kôrum v súlade so zákonom.**

Tak závažné a citlivé otázky ako sú názvy obcí, si vyžadujú širokú odbornú diskusiu, ktorá by rešpektovala názory a vôľu obyvateľov. Každý je hrdý na svoje meno, obec, priezvisko, región. Našou snahou je rozvíjať hrdosť Rusínov ako na svoju minulosť tak aj na svoju prítomnosť. Urobme preto všetky potrebné kroky prostredníctvom príslušnej komisie.

S pozdravom

Vladimír Protivňák,
predseda Rusínskej obrody na Slovensku

Na vedomie: Rudolf Chmel – podpredseda vlády SR

Реакція на Позіцію председателя РОС Владимира Противняка

Важены читателі і сполупрацівники *Народных новинок*, русиньскы активісты, хотів бы-м зареаговати на писмо-Позицію председателя Русиньской оброды на Словеньску (РОС) – Владимира Противняка слідууючо:

1. Ініціативу влади Словенської республіки, же **прияла задачу означити села, де жыє веце як 20 % жытелів, які належать к народностным меншынам, у їх материньскых языках**, і охоту Яна Липиньского помочи сповнити тоту задачу, як бывший довгорічний штатный урядник, боєвник за права Русинів на Словеньску, етнолог і професіональний працівник у сфері баданя културы Русинів, але і як член Выбору про народностны меншыны Рады влады СР, високо оцінюю і хвалю, бо тым ся сповнять задачі становлены Европсков хартов регіональных або меншыновых языків і главно значне ся тым процес урядного визначованя русиньского регіону. То дотеперь не было зроблене. Є правда, же про нас є то наскоро роблене, але час летить, а мы сьме заспали добу властнов винов, зато мусиме добігнути то, што сьме дотеперь не зробили. Штат на нас не почекають. **Позицію РОС у посліднім пунктї, підкреслюючу же означіня меншыновых сел у сучасности не є підложене, поважую за неодборну і шкодливу про ідентіфікацію русиньского регіону.** Тота задача має змысел у тім, же повнить договір Словенська і Европской унії о захованю языків народностных меншын. Также не стримуйме тот процес і подьме до того, бо самы собі пошкодиме і не поможеме. В. Противняк у своїм писмі-Позиції тыж говорить о тім, же він сам і выбор РОС тоту ініціативу вітать. То є добрі, же вітають, але то не стачить, треба ай робити. Дотеперь, окрем выговорок в тім ділі не зробили ніч. Кідь сьме ся зачали ідентіфіковати, так продовжуйме у тім. З той причіны дайме панови Липиньскому задачу, жебы дав у нашім мені знати підпредседови влады СР Рудолфови Хмелови, же тоту задачу рішыме і дотягнеме до кінця, бо то є в інтересі охрани русиньской народностной меншыны на Словеньску. Повніню той задачі нияк не заваджать прияти і сучасно зачати повнити і пропозицію председателя РОС В. Противняка на комплексне рішаня назв русиньскых сел.

2. **Што ся тыкать пропозиції на комплексне рішаня назв сел, є правда, же комплексны анализы русиньскых сел уж мали быти готовы, за 20 років было на то дость часу.** Счаси тоту задачу уж рішав Др. Михал Гиряк, к. н., а єго выслідки опубліковали *Народны новинки*. Хто хоче організувати громады к назвам сел, мож то вітати а мож то зачати і днесь. В першій рядї треба того діло зачати Музею русиньской културы у Пряшові баданєм на селах. Формуляр к тому уж давно міг тот музей зробити. І мы маме на тім свою заслугу. Дотеперь за 20 років ніхто не скликав ані єдну громаду односно назвы села, а часу было дость. Также абсенція комплексного рішаня і лем вызвы на комплексне рішаня назв русиньскых сел ся не дасть нияк іншак назвати, як алібізмом і выговорков челных функціонерів РОС – чом ніч не треба робити.

3. **Пропозиція РОС на оддаліня рішаня цілого діла ідентіфікації русиньскых сел по 20-річній екзистенції русиньского народного руху поважую за ідейный інструмент на елімінацію активіты.** Тото писмо-Позиція РОС припоминає мі ліквідацію активностей у сфері русиньской популярной музики РУС ПОП у Свіднику, писаня Хронології Русинів у Свіднику, котрой цілєм было з українського музею і з української експозиції музею у Свіднику зробити русиньску. Припоминає мі то одшмаріня председом РОС В. Противняком моєй жадости на засіданю КВ РОС у Пряшові, жебы ся рішав проблем музею у Свіднику, котрый донесь заслугов нечінности РОС на челї з В. Противняком спокійно собі з русиньской културы робить приклад української културы. Тото писмо припоминає мі розбитя окресных організацій РОС на Словеньску і пробу зліквідовати Окресну організацію РОС у Свіднику. **У вшыткім негати́внім у русиньскім русї, што єм высше спомянув, мають палці В. Противняк, М. Крайкович і М. Кереканіч.** Кібы сьме решпектовали тото писмо председателя РОС, так бы сьме заспали і в означованю русиньскых сел, котре за нас барз радо зроблять представителі Союзу Русинів-Українців СР. Кідь пан Противняк і колектів то не хоче робити, так наісто на то має свої причіны, може, то є то єго главне посланя. Але хто хоче боєвати за захованя і визначіня русиньского регіону на северовыходї Словенська, того вызывам, жебы продовжовав у тій роботі і активно брав участь у рішаню того вопросу в терміні данім Урядом влады СР.

Мгр. Ян КАЛЯНЯК, член Выбору про народностны меншыны Рады влады СР,
Свідник, 23. 8. 2011

На відомость: Ладіслав Буковский, Уряд влады СР

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

(Закінчіня з 2. стор.)

бо в тогорічній комісії з вынятком максімально єдною, і хоць тыж не незалежной членкы (Яна Трущінська-Сива – бывша геречка УНТ, сучасный ТАД, пізніше режисерка редакції НЕВ СРО, днесь НЕВ Радія Регіна), не было єдиного чоловіка, котрый бы ходем куртый час був активно і професіонално робив у сфері русиньской културы! Ведь преці не можеме раховати за одборника на русиньску културу молодняка, який знає співати і ходить выступати на русиньскы фестивалы, або такого, який кус бісїдує по русиньскы (респ. нияк не бісїдує), але зато є членом ці симпатизантом выбранных обчаньскых здружїнь або політичных партій, респ. їх спонзором, або робітником ці урядником надрядженого штатного орґану русиньской културной інституції і т. д.

Дало бы ся повісти, же сьме ся стали свідками докінця скандалозной ситуації: нелем простого высміху штатных урядників, але аж ароґантной дегонестації двадцятьрічної роботи многих людей у сфері русиньской културы, науки, школства, медій, яких днесь досправды сміло можеме означити за одборників на русиньску културу. Зато сьме того погляду, же русиньска громада через свою інтелігенцію мала бы конечно офіціално на компетентных місцях ясно настолити тот вопрос і офіціално жадати єго конштруктивне і сораведливе рішаня: коли ся скінчать неперестанны пробы штатных урядників дегонестовати або помагати ліквідовати в русиньській громаді посередництвом квазіодборных комісій того, што за 20 років в нелегких условях ся лем вдяка жертвенности конкретных людей сформовало і випрофіловало, і што має змысел і перспективу? І коли ся конечно перестануть вдяка таким комісіям підпоровати неефективны і непродуктивны проєкты, котры Русинів не посувають допереду, лем конзервують їх як релікт, котрый ся выставлює коли треба – найчастіше почас щедро підпорованых штатом домінантных проєктів фолклорных фестивалів? Коли штат конечно значне дбає на професіоналізацію роботи у сфері русиньской културы і масмедій, і так створить условія на формованя досправды одборників на русиньску културу, погляды котрых будуть релевантны і шыроко ацептованы? Бо мы пересвідчены, же нияка **ОДБОРНА** комісія бы собі не доволила предложити такы пропозиції проєктів на схваліня віцепремерови влады СР і з такыма фінанчныма пропорціями, як то зробила того року „одборна“ русиньска, котра напр. проєкт **ІРЯК ПУ** міжнародного семінаря к недожытум 60. народенинам русиньской писателькы Марії Мальцовской вирішыла підпорити сумов може найнишзов споміджі вшыткых проєктів – 1 000 евр – т. є. іщі низшов, як выступ на гору Кременець (проєкт **СКР**) або молодежны русиньскы забавы (*Молоды.Русины*). Лем кідь комісія зманіпулованых лаїків, які о історії, сучасности і потребах Русинів ніч не знають, а што є найгірше – ані знати не хотять. Бо двигнутєм руки, і хоць несмілым, за ліквідацію уведжених періодік потенціалной амбіції навчїти ся штось о собі – самы ся збавлюють. Но што, і така є ерархія годот сучасных „одборників“ на русиньску културу в Словацькій республіці.

З повідженого высше, думаєме собі, намісті є логічний вопрос: є русиньській інтелігенції досправды єдно – што і як ся ту діє і зістане лем пасівным позорователєм цілєной ліквідації выслідків 20-річної роботи на полю русиньской културы і русиністыкы? Є нам єдно, яку перспективу про русиньску културу на Словакїі проєктують квазіодборны комісії з благословлїнем штатных урядників?

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД.,

Інститут русиньского языка і културы Пряшівской універзіты

Штатістика підпореных проєктів у грантовій системі Култура народностных меншын 2011

Назва субъекту	Предло-жены	Схва-лены	Несхва-лены	Дотація в €
Академія русин. културы	4	3	1	4 200
Театер А. Духновіча*	3+13	3+13	0	17 850 + 6 280=24 130
Клуб Русинів СР	3	1	2	1 100
Молоды.Русины	9	8	1	22 400
ОО РО Свідник	4	1	3	1 650
ПУ (ІРЯК)	3	1	2	1 000
Русин і НН	6	2	4	9 675
РОС	22	16	6	66 800
Русиньскый центр Свідник	3	0	3	0
Общество А. Духновіча	2	0	2	0
Сполук русин. писателів	3	3	0	5 900
ЗІРС	5	2	3	14 000
СКР	2	2	0	8 075
Доведна				158 930**

(Здрой: www.dotacie.vlada.gov.sk/statistiky_verejne.php)

* Темночорным тіпом букв суть визначены субъекты з єдиного спектра поглядів. Обычайным тіпом букв суть уведжени субъекты з інакшого/протиленного спектра поглядів.

** Русиньській меншынї штат того року приділив 212 000 €. З того выходить, же зістала резерва, з котрой бы ся могли потребны про Русинів проєкты дофінанцовати.

Спомин на владыку Славоміра Мікловша (1932 – 2011)

(Закінчіня з 1. стор.)

завладла міджі притомныма все радость, святочна покійна атмосфера. Каждый ся к нёму односив як ку властному покровному отцёви. Нихто зо священників ся го не бояв, але сучасно вшыткы мали перед ним все ужасный решпект. Быв природнов авторітов.

Каждый день ся молив зо своіма священниками, яких высвятыв невроком про Пряшівску епархію у бывшій Чеськословеньску (яке за соціалізму не мало свого властного высвячуочого епископа), докінця іщі веце, як про свою Крижевацьку епархію (де був епископом) у Югославії. Молив ся, повный надії, передовшыткым і за нову священницьку генерацію а доброжычливый Бог му ї все, досправды, і посылав, также у своій Крижевацькій епархії, котра забрала територію скоро цілой бывшой Югославії, мав все священників – не много, як говорив, але дость.

Знав таїнство сердець людей, з котрыма говорив

Дістав од Господа Бога дар (харізму) тзв. *кардіогнозії* – спонтанно знав таїнство людських сердець. Раз го єден священник у моій притомности варовав, же споза границі к отцям василіанам до Кулы (Войводина, Сербія) пришов чуджій чоловік-священник меном „ХУ“, і обернув ёго увагу на ёго дивне і про священника непристойне справованя ся, як кібы ани не був священником (їв пролыгуючі як пес, к женам і дітём ся справовав змыселно, жычав собі од людей пінязі, а не вертав їх) ... А тогды владыка Славомір му важно одповів:

– А ти себе думаеш, же я не мам Святого Духа? ... Я ше го боім ... А як ем ся пізніше дізнав, уж перед тым сам од себе, на основі властного пересвідчіння і рішіня не доволив даному чоловікови на території своєї епархії одслужыти ани єдну Службу Божу, также тот мусив, а то докінця дакілько місяців почас свого перебуваня в тогдышній Югославії, одправляти літургію лем на екстратериторіалнім місцю в Монастырю отців василіанів у Кулі (Войводина, Сербія), де був гостём і де про нёго не платили епископовы наряджіня. Владыка Славомір нераз спознав і точно одгаднув внутро чоловіка, і кідь го притім відів лем раз і цалком коротко.

Поститель і праведный отець про вшыткых

Кідь ся ближыв день мого высвячіння на діакона в югославскім Вербасі (10. марца 1991), дав ми знати, же мам у часі надходящих духовных цвiчiнь пять днiв постити, жебы ем дістав окреме Боже благоречіння і додав:

– Я будем посциц з тебе ...

Часто ем о тiм роздумовав, ідучі по горбатых стежках при мертвiм тоцi нижнiго Дуная в Сербii у супроводi величезного множества комарiв, котры полiтовали і знеприсмнiвали живот вшыткому жывому. Кідь почас свого жывота высвятыв так много священникiв, кiлько днiв лем за них постив, голодовав ... А то зо замыслом і подля прiнцiпу, же кідь Крижевацька грекокатолицька епархiя і св. Церьков вообще буде мати наiсто щiро думаючiх і в Господа Бога віруючiх священникiв, то буде проквітати ...

Чудо на приговор владыки Славоміра у Вербасі

В передвечур діаконьского высвячіння, кідь сонце послiднiма лучами заплавлiвало нашу цiмру, ведно двое в самотi сьме веце як годину говорили о проґрамі наслiдуочого дня. Владыка сидiв коло мене і приятельскы говорив мягкым голосом:

– ... пойдзеш за святи престол ... збереш то и то, поклонiш ше ... потим покадзиш праву страну престола ... Але я мав важны старости.

– ... потим зашпиваш тотен і тотен тропар ...– трафив нечекано до чорного, якбы ми читав на самiм днi моёй души.

– Але я не знам шпивац ... – вышло з мене, цалком розрушеного і наповненого страхом.

– То ніч, – перерушив ня з спокійным усмівом, – та не будзеш шпивац..., – остро ся ми попозерав до твари і продовжовали сьме в проґрамі дале.

Далшыи выклад ем слiдовав уж спокійно. Заспокоiв ня як отець абсолютным способом. Зъявно ми одлегло, кідь ем си усвідомив, же ми владыка доволив не спiвати. Порадовав ем ся в сердцю і свiт ся ми здав одразу свiтлiшим-простiшим, був про мене якбы мала-маленька гомбiчка, котра ми спокійно лежала на долонi ... Спiву ем ся цiлий свiй живот бояв найвеце. Музична выхова і я сьме йшли докопы скоро так, як мачка і вода.

Тоту марцову ніч 1991 року ем перебыв спокійно. Слав ем солодко як найздоровша мала дiтинка, про котру ся мама постарала у вшыткiм ... На другий день, кідь пришов на высвячiню час, же ем мав спiвати, настало тихо, я думав, же то за мене зробить дахто iншыи. В церькви на момент настало тихо, вшыткы очi ся благосклонно позерали на мене, і, вера, же ем і заспiвав у заповненiй вiрниками церькви, і заспiвав ем нормално, як то спiвають вшыткы люде, першыраз і сучасно послiднiй раз у моiм животi, бо уж ся ми то так николи не подарило. Стало ся чудо, было то таке нормалне, же тогды нихто ніч не збачiв. Было то досправды чудо, о котрiм ем знав лем я і владыка, бо знам, же ся за мене молив. Од тогды ем цалком выліченый зо своёй фобii і днесь спiвам без проблемiв, і хоць часом фалошно.

Кідь ем почас свого высвячiня за священника (8. апрiля 1991 у Кулі, Войводина, тогдышня Югославiя) клячав у дверях iконостасу при ногах владыки Славоміра і мав ем визнати свою віру, т. є. наспамять ся верейно помолити Вірую, зразу ся ку ми нахылив і як властный отець ми старостливо пошепнув до уха:

– ... знаш Вирую?

– ... не! – выскочило з мене щiро, бо і кідь ем за нормалной сiтуацii знав тоту молитву, але в тремi было про мене рiскантне ю правилно і плынуло выповiсти, што бы было ганьбов. Владыка дав скоро приказ облудзи, жебы ми подали отворену книгу, причiм велике напружiня уж досяговало кулмінацiю, бо уж ем зачав із молитвов наголос за гробового тиха в церькви і сердце ми iшло выскочити з грудей, а чоловік облудгы нагло листовав у книзи, абы нашов належну сторiнку скорiше, як ся затну ... Владыка пережывав вшытко ведно зо мнов, моя ганьба бы была і ёго ганьбов, мiй неуспiх або успiх, був бы і ёго неуспiхом цi успiхом. Але наконець вшытко ся добрi скiнчило.

Владыка Славомір був досправды святым чоловіком, був прикладом праведной любви к ближнiму своему і святости.

Старав ся о своіх священників, а то нелем о іх душу, але і тіло

Кідь в половинi 90-ых рокiв 20. стороча зачала барз крута і нелюдська война Сербiв із Хорватами, владыка ся старав, абы ем я і мiй священницькый колеґа, сполубрат василiан, у монастырю мали што їсти. Пришли сьме до задовженого монастыря, де сьме не могли заплатити великый довг за електрику, і раз владыка сам принiс нам 900 нiмецькых марок як безодплатну помiч:

– Ту маце подпору на цали рок, добре газдуйце.

Были то фiнанцii з фонду підпоры, до котрого приспiвали богатшы парохii на утриманя меншых бiднiшых парохii.

Владыка Славомір у своiм животi много терпiв, зажив невдячность, зраду і несправедливость. Але нiгда ся не пiддавав. Вірив щiро в Господа Бога. Покій, душевный оптимiзм і вырiвнаность з нёго все выходили і шырили ся на вшыткых коло нёго. Цiлыма пригорщами іх роздавав до своёй близкой і далекой околицi. Одовзданя ся до Прозретьности Божой го не охабляло ани при кiнцю ёго жывота, кідь в роцi 2009 Ватикан прияв ёго резигнацiю і цалком нечекано був посланный на емерiтный одпочiнок. Быв то взацный і святый чоловік, якого днесь рiдко мож стрiтити мiджі епископами. Похованный був у Грекокатолицькiм храми св. Николая Мiрликовского Чудотворця у войводиньскiм русиньскiм центрi – Руськый Керестур.

Вiчная ёму память!

о. Горазд ТИМКОВИЧ, ЧСВВ, Кошыцi, 23. 7. 2011

Список сел, в котрых жытелі СР русиньской народности творять найменше 20 % жытельства (списованя з р. 1991)

Окрес	Пропозиция назв в русиньскім языку
Бардеёв	1. Бехерів
	2. Фрiчка
	3. Хмелёва
	4. Ялинкы
	5. Никлёва
	6. Реґетiвка
	7. Шарiшке Чорне
	8. Вышня Полянка
	9. Вышнiй Тварожець
Гуменне	1. Нехваль Полянкы
	2. Притуляны
	3. Руська Поруба
	4. Вышня Яблiнка
	5. Завада
	6. Меджiлабiрцi
Меджiлабiрцi	1. Меджiлабiрцi
	2. Берестiв над Лабiрцём
	3. Чабины
	4. Чертiжне
	5. Габура
	6. Калинiв
	7. Красный Брiд
	8. Нягiв
	9. Олька
	10. Вiльшынкiв
	11. Полата
	12. Репеiв
	13. Рокытiвцi
	14. Валентiвцi
	15. Вырава
	16. Збудьска Бiла
Снина	1. Березовець
	2. Чукалiвцi
	3. Грабова Розтока
	4. Михайлiв
	5. Новоселiця
	6. Паризiвцi
	7. Рунина
	8. Руська Волова
	9. Убля
Стара Любовня	1. Орябина
	2. Леґнава
	3. Обручне
	4. Руська Воля над Попрадом
Стропкiв	1. Быстра
	2. Гавай
	3. Кожухiвцi
	4. Мала Поляна
	5. Микова
	6. Потiчкы
	7. Владыча
	8. Войтiвцi
Свидник	1. Белеiвцi
	2. Бодружал
	3. Цигла
	4. Доброслава
	5. Дубова
	6. Гаврянець
	7. Юркова Воля
	8. Кечкiвцi
	9. Крайна Порубка
	10. Медведже
	11. Нижня Писана
	12. Нижнiй Мирошiв
13. Нова Полянка	
14. Вапеник	
15. Вышня Ядловка	
16. Вышня Писана	
17. Вышнiй Мирошiв	
18. Вышнiй Верлих	
19. Нижнiй Верлих	
20. Ваґринице	

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛIШКОВА, ПґД. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґiстрачне ч. **EV 327/08, MIČ 49 438.** Предплатне на рік € 8,50 €. Опубликованы погляды дописователiв не мусять быти згодны з поглядами редакцii.

Адреса новинок на интернетi: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2